

Dejlige Danmark

I en studiecirkel bestämmer deltagare och cirkelledare tillsammans studiernas inriktning. Det är bra att redan i början diskutera hur ni tycker att arbetet bör gå till, hur ofta ni vill träffas och vilket arbetstempo ni önskar hålla.

Första sammankomsten presenterar ni er förstås för varandra i cirkeln, antecknar varandras namn, adresser och telefonnummer. Berätta varför ni har valt just denna cirkel och vad ni väntar er av studierna.

I en studiecirkel som fungerar bra är alla aktiva i arbetet. Ta gärna upp och diskutera hur ni kan arbeta tillsammans så att alla kommer till tals. Kan ni läsa mellan sammankomsterna eller utföra något annat arbete då? Ni kan till exempel dela upp mellan er att ta reda på faktauppgifter som inte finns i boken.

Bläddra igenom boken tillsammans och försök att få en uppfattning om innehållet. Bestäm vilka avsnitt som förtjänar en grundlig behandling och välj ut diskussionsfrågor som intresserar er. Nöj er inte med de förslag till diskussionsfrågor som finns i denna studiehandledning, utan formulera egna frågor som kanske passar bättre till den inriktning ni vill ge studierna.

När studiecirkeln börjar närma sig sitt slut bör ni tillsammans utvärdera vad studierna har gett er, vad som har varit bra och vad som kunde ha varit bättre. Vill ni fortsätta med att studera något annat har ni då en erfarenhet att dra nytta av.

Tilläggsmaterial

Boken om Danmark ger en översiktlig bild av landet. Cirklar som vill studera Danmark ur olika synvinklar under längre tid kan ha stor nytta av att skaffa kompletterande litteratur. Undersök vad som finns på biblioteket. Det går att beställa böcker vid alla kommunala bibliotek. En bra karta behöver cirkeln ha. Hör med Danmarks Turistbyrå, Box

5524, 114 85 Stockholm, telefon 08-440 54 00, eller en väl sorterad bokhandlare. På Internet kan ni också hitta kartor samt mycket annat material på turistbyråns hemsida www.visitdenmark.se, bland annat broschyrer om olika delar av landet.

Ni kan förstärka det dagsaktuella inslaget i studierna genom att följa sändningar i dansk radio och tv och regelbundet läsa någon dansk tidning. Danska språket är för svenskar ofta betydligt lättare att förstå i skrift än när det talas. Många danska tidningar har nätupplagor. Se till exempel *Berlingske Tidene*, *Ekstrabladet*, *Information*, *Jyllands-Posten* och *Politiken*.

En resa i Danmark

Tänker ni avsluta studierna med att resa i Danmark, så bör en del av er tid mot slutet av cirkelarbetet gå till att planera resan. Vad vill ni se där, vilka miljöer har ni blivit särskilt intresserade av? Från Sverige kan man ta sig till Danmark med bil, tåg, båt och flyg. Vilka kommunikationsmedel föredrar ni, vad är det för tider och priser som gäller? Vad kostar det att övernatta och resa i Danmark? Det är mycket att tänka på! Glöm inte bort att ni kan få svar på många frågor av turistbyrån.

De sista kapitlen i boken är en vägvisare genom olika delar av Danmark som ger många tips om platser värda att besöka.

Mer än stockrosor och kall pilsner, s. 7-17

* Det inledande kapitlet beskriver Danmark översiktligt och tar upp en del populära uppfattningar om landet, både sådana som danskarna själva har och omvärldens syn på landet. I många avseenden är Danmark och Sverige lika. Norge är ett tredje land som visar stora kulturella, språkliga och historiska likheter med Sverige. Vilket av våra grannländer tycker ni att vi svenskar står närmast – Norge

eller Danmark? Tror ni att ert svar beror på i vilken del av Sverige ni själva bor?

* Författaren menar att danskarna, liksom norr-männen, är mera nationalistiska än svenskarna. Vidare att Danmark präglas av en "traditionsbevarande provinsialism". Vad menas egentligen med detta? Tror ni att danskarna har en starkare känsla för Danmark än svenskarna för Sverige? Är man mera benägen att visa sin nationalism genom olika traditioner och högtider? Betyder det automatiskt att känslan för det egna landet är starkare – eller kan olika nationalistiska manifestationer snarare tyda på att samhörigheten behöver visas upp och påminnas om?

* Hur ser ni på nationalismen i dag? Är den något bra eller dåligt? Vad sägs om begreppet patriotism – är det samma sak eller betyder patriotisk något annat?

* När Sverige och Danmark möts i en fotbollslandskamp håller danskarna på Danmark och svenskarna på Sverige. Det sägs att när grannländer möts så är patriotismen starkare än annars. Det vill säga: för en dansk är det roligare om Danmark vinner mot Sverige än om man vinner mot Frankrike. Och en svensk uppskattar mera en svensk seger mot Danmark än en mot England. Vad kan det bero på att dessa patriotiska känslor blir starkast när man möter de länder som ligger närmast och som man har mest gemensamt med? (Jämför med lokalderbyn mellan lag från samma stad eller landsdel.)

* I boken betonas att Danmark är ett land med stort utrymme för individualism. Man har en annan syn på staten än i Sverige och betonar familjens och hemmets betydelse mera. Även många andra länder har en liknande misstro mot staten. Amerikaner är ofta förvånade över att svenskar (och danskar!) accepterar att stat och kommun tar ut så höga skatter. Vad kan skillnaderna bero på när det gäller synen på det offentliga samhället? Diskutera till exempelom förtroendet för eller misstron mot staten har att göra med

- graden av korruption i samhället
- olika erfarenheter av hur staten behandlat folk genom historien
- den demokratiska processen, en fri debatt eller

möjligheter att påverka

- hur omfattande, effektiva och serviceinriktade offentliga institutioner är
- hur stor makt andra krafter i samhället har, som kyrkan, olika minoriteter, organiserad brottslighet etc.

* Inledningskapitlet tar upp lite om de svårigheter som svenskar har med det talade danska språket. Vad är det, enligt er mening, som kännetecknar danskt talspråk? Danska har, precis som andra språk, en rad olika dialekter, och de flesta svenskar har nog lättare att förstå danskan i Köpenhamn än jylländska dialekter. Har ni egna erfarenheter av att danska kan vara olika svårt att förstå på olika platser? Påverkas er syn på det danska talspråket av hur vana ni är att höra det – tror ni att en studiecirkel i Skåne svarar annorlunda än en i Norrbotten? Håller ni med författaren om att danska efter viss tillvänjning kan vara ett riktigt vackert språk? Vad menar ni med ett vackert språk, hur ska det låta för att vara vackert? Finns det språk som ni tycker låter vackrare än andra?

Sverige var ärkefienden, s. 18-27

* Genom historien har Danmark och Sverige ofta varit i krig med varandra. Detsamma skulle kunna sägas om Frankrike och Tyskland. I dag är det mycket svårt att föreställa sig några verkligt allvarliga konflikter mellan dessa länder. Vad beror det på?

* Hur mycket har nutida förhållanden att göra med historien? Danmark och Sverige har genom seklerna haft ett blodigare umgänge än de flesta grannländer. Ändå finns det ingen misstro mellan länderna eller deras befolkningar. Hur har denna fientlighet kunnat förvandlas till vänskap? Fundera på förklaringar som att

- länderna länge samverkat på olika områden, exempelvis inom nordiskt samarbete och EU
- det finns många familjeband mellan svenskar och danskar
- länderna har genomgått en liknande demokratisk utveckling
- många danskar arbetar i Sverige och vice versa
- utvecklingen har visat att länderna vinner mera på samarbete än konflikter

– krigen genom historien har egentligen inte haft någon verkligt folklig förankring.

* Till skillnad från Sverige har Danmark erfarenheter av krig i modern tid. Landet var länge ockuperat av Nazityskland. Hur tror ni att en krigsupplevelse som denna påverkar ett folk? Har kriget någon betydelse för de danskar som är födda långt efter det att kriget upphörde?

* Även Norge och Finland har upplevt krig under 1900-talet. Påverkar detta de nationalistiska känslor som enligt många är starkare – eller i alla fall tydligare kommer till uttryck – i våra grannländer?

* Liksom Sverige och Norge är Danmark en monarki. Och drottning Margarethe har en stor popularitet och respekt, inte bara i Danmark utan även utomlands. Varför?

* Debatten om monarki och republik påverkas av hur kungliga representanter sköter sina plikter. Om en kung eller drottning uppträder omdömesgillt blir rösterna som vill avskaffa monarkin svagare; om däremot han eller hon ständigt gör bort sig i olika sammanhang blir det lättare att argumentera för republik och monarkis anhängare blir färre. Finns det några händelser under senare år som ni tror har påverkat monarkins ställning? Exempel torde vara lättast att finna i Sverige, men tänk även på länder som Storbritannien, Spanien och Thailand.

Från lantlig idyll till globalisering, s. 28–39

* Kapitlet handlar om Danmarks utveckling under efterkrigstiden, en utveckling som visar stora likheter med Sveriges. Läs igenom sidorna 29–31 och sök efter likheter med den svenska moderna historien, men också skillnader.

* *Flexicurity* kallas den danska modellen för arbetsmarknadspolitik. Den skiljer sig ganska mycket från den svenska. Hur? Vad får den danska modellen för konsekvenser? Diskutera om dessa konsekvenser är till nytta eller skada för landet. För företagen? För de anställda?

I Sverige, där vi de senaste åren har haft en mycket hög ungdomsarbetslöshet, kanske de traditionella svenska metoderna att lösa problemen

inte alltid är tillräckliga. Borde politikerna låta sig inspireras av lösningar som prövats utomlands? Vad tror ni om den danska flexicurity-modellen? Skulle den kunna fungera i vårt land? Skulle den behöva anpassas till specifikt svenska förhållanden?

* Mogens Glistrups Fremskridtsparti och dess efterföljare Dansk Folkeparti, utmärks av en kombination av danskhet och främlingsfientlighet, enligt boken. Liknande partier finns även i andra europeiska länder. Vad tror ni är skälet till att partier av detta slag vinner anklang?

* Även om Dansk Folkeparti är ett litet parti har det påverkat andra partier i deras inställning till flyktingar och invandrare. Attityden i Danmark brukar beskrivas som hårdare än i Sverige.

Hur ser ni på den danska inställningen? Är den dålig eller finns det också något positivt med den? Enligt en del debattörer är Danmark ett mera främlingsfientligt land än Sverige, medan andra menar att det påståendet är överdrivet. Vad tycker ni och hur har ni grundat er uppfattning?

* På sidan 33 tar författaren upp idén med ”kulturkanoner” – en sorts baskunskaper om dansk kultur som alla bör känna till och därför också tas med i skolundervisningen. I Sverige har vi inget liknande, men frågan har diskuterats. Tycker ni att det är en bra idé? Nackdelar? Ni kan hitta argument både för och emot om ni slår upp ordet kulturkanon på Internet.

* Danmark satsade tidigt på vindkraft, och den som på 80- och 90-talen reste i Danmark kunde se massvis med små vindkraftverk medan de ännu var få i Sverige. Nu satsar även Sverige på vindkraft, inte alltid under jubel från dem som bor nära vindkraftverket. Vad finns det för fördelar och nackdelar med vindkraften?

* Danmark har en annan situation än Sverige när det gäller energi. Vad är det för energislag som används i länderna? Vad tror ni om Sveriges framtid när det gäller energiförsörjning? Danmarks? Vad tycker ni är det bästa att satsa på för framtiden?

* På sidorna 36 och 37 tar författaren upp ett par problem i det nutida Danmark: hälsoläget och bristerna i utbildningssystemet. Danskarna har förvisso betydligt bättre hälsa än befolkningen i många fat-

tigare länder, men vid jämförelser i Västeuropa ligger man inte så bra till. Vad finns för förklaringar till hälsoläget? Om man vet förklaringarna, har man då också hittat lösningen?

* En bra skola och satsning på forskning och högre utbildning är nyckelfaktorer för ett lands framtid. I Danmark är eleverna bra på sociala färdigheter men är sämre vad gäller ämneskunskaper. Hur ska en skola se ut som ger både ämneskunskaper och social förmåga? Detta är en mycket stor fråga, men kom ändå gärna med något förslag till hur dagens skola skulle kunna förbättras.

* På sidan 38 presenteras de politiska partierna i folketinget. Jämför med de svenska partierna. Vilka danska partier har svenska motsvarigheter? Finns det svenska riksdagspartier som saknar motsvarigheter i folketinget?

Näringsliv med nya förbindelser, s. 40-53

* Då Öresundsbron skulle byggas fanns ett strakt motstånd mot bygget, framför allt av miljöskäl. När nu bron sedan länge finns på plats finns det däremot knappast någon opinion som vill riva bron. Nu diskuteras behovet av ytterligare en fast förbindelse mellan länderna. Vad har ni för åsikt i den frågan? Vad tycker ni själva om bron? Vad tror ni att den har betytt för Danmark och Sverige? Diskutera sådant som bronns betydelse för

- städerna Malmö och Köpenhamn
- arbetsmarknaderna i Danmark och Sverige
- kontakterna mellan folken i båda länderna
- företagens möjligheter att klara sig i regionen
- kontakterna med kontinenten söder om Danmark
- trafiken och kollektivtrafiken.

* Sverige är liksom Danmark starkt beroende av sin export. Stora svenska företag som Ericsson, Electrolux, IKEA, H&M, Scania och andra är varumärken som är internationellt gångbara. I Danmark finns inte lika många storföretag som i Sverige, men flera danska företag är ändå välkända utomlands. Vilka danska företag känner ni till? Om ni tänker på mat och dryck kommer ni säkert på några namn.

* Danmark industrialiserades senare än Sverige. Längre var det ett utpräglat jordbruksland, något som också har satt sin prägel på den danska exporten. Vilka danska produkter träffar ni själva på i vardagen?

Inte bara smørrebrød och røde pølser, s. 54-63

* Kapitlet handlar om dansk mat. De smørrebrød och røde pølser som det talas om i rubriken är liksom de danska wienerbröden sådant som de flesta förknippar med dansk matkultur. Finns det någon svensk mat som på liknande sätt blivit ett begrepp även i utlandet?

* På sidan 62 finns en lista med de vanligaste middagsrätterna i Danmark. Den ser inte särskilt exotisk ut. Gör en liknande lista med vad ni tror är de vanligaste middagsrätterna i Sverige. På vilka sätt kommer listorna att likna varandra och skilja sig åt?

* I Danmark äter man mycket kött men betydligt mindre fisk. Det kan tyckas egendomligt med tanke på att Danmark har en lång kust och är en rätt betydande fiskerietation. Vad tror ni är orsaken till danskarnas förkärlek för kött, särskilt griskött?

* Har ni själva smakat dansk mat i Danmark? Vad tycker ni om den? Finns det något som skiljer dansk mat och danska matvanor från vad vi är vana vid i Sverige?

Stora sagoberättare och nyskapande film, s. 64-103

* Detta omfattande avsnitt tar inte bara upp litteratur och film utan allt som brukar ingå i begreppet kultur samt sport och media. (Ni kan läsa om konstnärerna i Skagen, sidorna 159-164, i samband med avsnittet om konst). Danmark är ett rikt kulturland som inte bara visar bredd och variation inom sina kulturella områden, utan också en rad namn som vunnit internationell berömmelse. Det betyder förstås också att många danska författare, musiker, filmare etc. är välkända även hos oss. I kapitlet nämns många namn. Är ni särskilt intresserade av några av dem? Ta i så fall reda på lite mera om dem, vad de gjort, i vilken tid de hör hemma, vad som kännetecknar deras arbeten, vad deras berömmelse grundar sig på etc.

Om ni vill arbeta med detta mellan två sammankomster, dela gärna upp namnen mellan er och redovisa för varandra vid en kommande träff.

* Författare som Hans Christian Andersen, Søren Kierkegaard och Karen Blixen, konstnärer som Bertel Thorvaldsen och Asger Jorn, musiker som Carl Nielsen och Dietrich Buxtehude, arkitekten Jørn Utzon, formgivaren Arne Jacobsen och filmregissörerna Carl Theodor Dreyser och Lars von Trier är några av de kulturella storheter vars ryktbarhet nått långt utanför Danmarks gränser. Danmark har kanske rentav flera sådana kulturella ”affischnamn” än Sverige. Spelar det någon roll om ett land har kända personligheter som sprider landets konst och kultur över världen? Skulle Sverige på något sätt ha varit sämre om vi inte hade haft Ingmar Bergman, Astrid Lindgren, Jussi Björling och ABBA? Vilken betydelse har författare, konstnärer och musiker för att skapa en bestämd bild av ett land?

* En nyckelperson i danskt kulturliv under 1800-talet är Nikolaj Frederik Severin Grundtvig, som bland annat är känd som skapare av den danska folkhögskolan. Ta reda på lite mer om Grundtvig!

* I avsnittet om musik framhålls Carl Nielsen som det stora namnet inom dansk klassisk musik. Även några andra tonsättare nämns. Dock inte den märkliga Rued Langgaard, en tonsättare som blivit riktigt uppmärksammas först efter sin död. Ta reda på lite mer också om Rued Langgaard!

* Danskarna har varit framgångsrika också med olika tv-produktioner, varav flera visats i svensk tv. Många minns säkert långköraren *Matador*. Finns det andra danska tv-produktioner som ni skulle vilja lyfta fram? Hur pass bra är man i Danmark på att göra tv jämfört med Sverige, England eller USA?

* Danskt idrottsliv skiljer sig en hel del från det svenska. Det kan vara hårda och spännande matcher mellan Sverige och Danmark i fotboll och handboll, men däremot har danskarna hävdat sig mindre väl i svenska folksporter som skidor och ishockey. Vilka sporter är Danmarks specialitet?

* En av Danmarks mest kända idrottare heter Wilson Kipketer (som numera har avslutat sin karriär). Vad vet ni om honom?

Danmark runt, s. 104–136

Det långa avsnittet presenterar de olika delarna av Danmark och många av dess sevärdheter. Avsnittet är lämpligt som introduktion för den som planerar en resa till landet.

Här tar vi bara upp några detaljer ur texten.

* Konstmuseet Louisiana utanför Helsingør är välkänt också för många svenskar som regelbundet besöker det. Louisiana är omtalat för att förena en hög konstnärlig standard med bra arkitektur och ett vackert läge. Har ni själva besökt Louisiana? Vilka är era intryck av museet? Om ni själva fick utforma ett helt nytt konstmuseum, hur skulle ni vilja ha det? Var skulle det lokaliseras? Har ni besökt något museum i köpenhamnsområdet som ni vill rekommendera?

* Likaså är det många svenskar som besöker den stora musikfestivalen i Roskilde. Vad finns det för fördelar med att ta del av musik på en festival jämfört med att höra den i en vanlig konsertlokal eller på radio eller tv? Att tusentals människor beger sig till musikfestivalen i Roskilde beror kanske inte bara på musiken, utan på att man får ut något mera av besöket. Vad?

* Lolland och Falster är två stora öar som beskrivs som avfolkningsområden. Varför har så många flyttat från öarna? Hur kan det komma sig att just öar ofta blir avfolkningsområden – samma sak har åtminstone tidvis kunnat sägas om Gotland och om öar i Stockholms och Göteborgs skärgårdar?

* Vad är den lilla staden Ærøskøbing känd för? Har vi liknande miljöer i vårt land? Tycker ni att det är angeläget att bevara dem eller tillhör de en förgången tid?

* Lego är en oerhört framgångsrik dansk uppfinning, och Legoland på Jylland har blivit ett stort turistmål framförallt för barnfamiljer. Om ni planerar att resa till Danmark med barn, så är Legoland ett ganska självklart mål. Men vad i Danmark tror ni annars kan vara lockande för unga resenärer?

Köpenhamn, s. 137–155

* Stockholm marknadsför sig som ”Skandinaviens huvudstad”, vilket inte är uppskattat av alla köpenhamnsbor. Det finns, som boken säger, argument

för både Stockholm och Köpenhamn som Skandinavien huvudstad. Städerna är ungefär lika stora men på flera sätt väldigt olika. Beskriv skillnaderna mellan städerna utifrån texten på sidan 137 och framför allt utifrån egna intryck. Vad är speciellt värdefullt i Köpenhamn och Stockholm? Vad skulle kunna locka besökare till städerna?

* ”I Köpenhamn finns mycket av småstadens charm”, sägs på sidan 137. Finns det också småstadsmässiga sidor hos de största svenska städerna? Vad menas med småstadens charm? Vad är det som gör småstäder charmigare än stora städer?

* I Köpenhamn har man nyligen byggt ett nytt operahus. Även om arkitekten Henning Larsen inte fick genomföra alla sina idéer med huset är arkitekturen anslående, en ståtlig byggnad man lägger märke till. Andra städer har liknande märkliga byggnader, Turning Torso i Malmö kan vara ett exempel. Vilka övriga exempel på uppmärksammas arkitektur i olika städer kan ni komma på?

Ofta fungerar dessa byggnader som en sorts monument som får symbolisera hela staden, som stadshuset i Stockholm eller Eiffeltornet i Paris. Tycker ni att en storstad behöver berömda byggnader? Är de i allmänhet omtyckta av befolkningen eller ”skrytbyggen” som stadens styrande drivit igenom för att bli ihågkomna? Lämna gärna exempel.

* Köpenhamn har nyligen fått en tunnelbana, Metro. Stockholm har haft sin i över ett halvt sekel. Boken nämner också att Köpenhamn har många cyklister. (Det är heller ingen brist på bilar i Köpenhamn.) Vad tycker ni är viktigt för att trafiken ska fungera i en storstad, att man satsar på kollektivtrafik eller underlättar för biltrafiken? Eller både och? Om ni skulle vilja ändra på något i trafiken på er egen ort och hade obegränsat med pengar (och makt), vad skulle bli era första åtgärder?

Skagen, s. 156-167

* Det speciella ljuset vid Skagen sägs ha lockat många konstnärer. Ta reda på lite mer om Skagenmålarna. Vilka är de viktigaste? Är de enbart danskar? Boken ger ganska utförlig information men inte så många bilder. Ni hittar lätt bilder av skagenmålarna på Internet; slå bara på ordet skagenmålarna. Deras konst, som ofta bygger på en känslig hantering av ljuset, är fortfarande mycket uppskattad. Vad tycker ni om bilderna?

Finns det någon välkänd svensk konstnärsgrupp?

Bornholm, s. 168-173

* Danmark har många öar, större och mindre. Bornholm är långtifrån den största. Varför tror ni att författaren givit Bornholm ett eget kapitel?

* Ön är ett populärt turistmål. Skulle ni själva vilka åka till Bornholm? Vad är det för attraktioner på ön som lockar?

* Bornholm har en minskande befolkning men många besökare under sommaren. Näringslivet på Bornholm präglas av stora säsongsvariationer. Hur påverkar det dem som bor där?

Grönland, s. 174-179, Färöarna, s. 180-185

* Grönland, som geografiskt tillhör Nordamerika, ligger mycket närmare Kanada, Island och Norge än Danmark. Färöarna ligger närmare Norge, Storbritannien och Island än Danmark. Så varför tillhör dessa områden Danmark?

* Både Grönland och Färöarna har fått ett ökat självstyre under senare tid. Hur tror ni det kommer att gå i framtiden? Kommer Grönland och Färöarna att bli egna länder? Tror ni att de skulle ha bra förutsättningar att klara sig som självständiga nationer? Vilka tillgångar har de? Vad skulle befolkningen kunna leva av?

